

Eerste Kamerleden op verkiezingswaarneming in Polen

18 oktober 2023

Van 12 tot en met 16 oktober 2023 namen Eerste Kamerleden Madeleine van Toorenburg en Boris Dittrich deel aan een waarneming van de parlementsverkiezingen in Polen. Zij deden dit als lid van de OVSE Parlementaire Assemblee (OVSE PA). Namens de OVSE PA waren er 94 parlementsleden en staf uit 44 landen en van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa 27 deelnemers. Op zondag 15 oktober ging het hoogste aantal Poolse burgers sinds 1919 naar de stembus. Het opkomstspercentage van bijna 74 procent van de 30 miljoen stemgerechtigden was zelfs hoger dan tijdens de eerste verkiezingen na de val van het communisme in 1989. De verkiezingen waren namelijk niet alleen bepalend voor de koers van Polen, maar hadden ook gevolgen voor de Europese Unie. Voorafgaand aan de verkiezingsdag waren er twee dagen briefings voor de deelnemers. En marge van de bijeenkomsten sprak de delegatie met de Nederlandse ambassadeur, Daphne Bergsma en haar plaatsvervanger, Taco Stoppels.

Vrije verkiezingen, maar niet eerlijk

Volgens de internationale waarnemers waren de verkiezingen competitief en hadden de kiezers ruime keuze uit politieke alternatieven, maar de regerende partij genoot duidelijk van een voordeel door haar invloed op het gebruik van staatsmiddelen en de publieke media. De verkiezingen vonden plaats in een sterk gepolariseerde omgeving en werden gezien als cruciaal voor de toekomst van Polen op belangrijke kwesties, waaronder de veerkracht van de democratische instellingen, persoonlijke vrijheden en buitenlands beleid. Tijdens de verkiezingen voor de Sejm (de Poolse Tweede Kamer) en de Senaat werd er voor het eerst, op initiatief van de regering, ook gestemd voor een raadgevend referendum. Het referendum ging in op vier vragen van de premier over het accepteren van immigranten uit het Midden-Oosten en Afrika, het verwijderen van het hek aan de Wit-Russische grens, het verkopen van staatseigendommen en het verhogen van de pensioenen. Omdat de uitkomst van het referendum enkel geldig zou zijn bij een opkomst die hoger was dan 50 procent weigerden veel Polen dit stembiljet. Dit resulteerde uiteindelijk in een opkomst van 40 procent.

Waarnemingen in Warschau en omgeving

De Kamerleden Dittrich en Van Toorenburg hebben in Warschau en omgeving de procedures in de stembureaus die waren ingericht in voornamelijk basis- en middelbare scholen en kinderdagverblijven, waargenomen. Tijdens deze bezoeken werd er gekeken naar de gang van zaken op het stembureau, of er klachten waren ontvangen en of het stemgeheim voldoende gewaarborgd werd. Af en toe werden er ervaringen gewisseld met andere aanwezige lokale waarnemers, van bijvoorbeeld het maatschappelijk middenveld of een politieke partij. Volgens Dittrich en Van Toorenburg was de stemming in de stembureaus goed en kalm, maar stonden er gedurende de dag urenlange rijen en konden mensen samen de stemhokjes in om te stemmen. Ook was er veel onduidelijkheid omtrent de drie stembiljetten en of, en hoe, men deze konden weigeren indien ze niet op alle drie wilden stemmen.

Vorbereidende briefings

Op vrijdag 13 en zaterdag 14 oktober vonden er voorbereidende briefings plaats van de organisatie in Warschau. Zo kwamen er vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, de politieke partijen, de media, en de Kiesraad toelichtingen geven en vragen beantwoorden van de waarnemers. Ook gaven de lange termijn waarnemers een presentatie over hun bevindingen. Daarnaast hebben de leden op vrijdagavond gesproken met de Nederlandse ambassade in Warschau en hebben ze op

maandag voor vertrek nog een *de-briefing* gehad met de Nederlandse ambassadeur, Daphne Bergsma.

Uitkomst verkiezingen

De zittende partij Recht en Rechtvaardigheid (PiS) behaalde het hoogste aantal stemmen met 35,4 procent, wat goed is voor 198 zetels. Echter, de huidige oppositie behaalde 249 van de 460 zetels in de Sejm, wat de weg opent tot het vormen van een coalitie. Op dit moment is de president aan zet, hij heeft een maand om het parlement bijeen te roepen om de formatie van start te laten gaan.

Verklaringen

Lees [hier](#) de persverklaring van de OVSE PA en [hier](#) de uitgebreide verklaring van de OVSE PA, OVSE/ODIHR en PACE.